

Historieglimt 69

Lademominner fra en innflytter.

Per Øverland ser tilbake. Han har i mange år bodd i Dalen hageby og har blant annet vært tillitsvalgt i Lademoen historielag og i menighetsrådet. Dette er skrevet etter arbeid med gamle papirer som skulle overføres til Arkivsenteret på Dora.

Når jeg nå har ordnet papirer fra Lademoen menighetsråd gjennom årene 1972 til 1996 for å overlevere dem til Statsarkivet i Trondheim, er det fristende å skrive ned noen tanker og minner fra den tiden jeg har vært medlem av menigheten og aktiv i mange ulike tillitsverv. Opprinnelig var tanken bare å skrive litt oversiktlig om bakgrunnen for papirene og ordningen av dem, men kanskje kan det i fremtiden ha interesse å ha en litt personlig vinkling av en oversikt over bakgrunnen for papirene. Nå er vel gamle saksdokumenter ikke det mest spennende studiefeltet, men *Statskirken* eller *Den norske kirke* har i lang tid vært en viktig aktør i norsk samfunnsliv. Etter hvert som kirken har fått mange konkurrenter om folks oppmerksomhet samtidig som nordmenn har blitt stadig mer preget av en rådende materialistisk livsoppfatning, har kirken spilt en mer tilbaketrukket rolle i samtiden. Likevel har kirken fortsatt sin stille virksomhet i en tid da det religiøse tar sin tilflukt til individuelle opplevelser og til særgrupper i samfunnet. Som bymenighet tar Lademoen menighet del i de typiske endringer i byens og befolkningen liv.

I 2005 ble Lademoen kirke 100 år. Undertegnede skrev til jubileet en hundreårsberetning om kirken og menigheten: Per Øverland, *Lademoen kirke 100 år*, Trondheim 2005. Boken er nr. 10 i Lademoen kirkes småskrifter og undertittelen er ”*Lademoen menighet og kirke gjennom hundre år. Et overblikk.*” Boken er på 116 sider. Da Lademoen kirke ble bygd, var menigheten enda ikke utskilt fra Bakklandet menighet som på det tidspunktet var byen mest folkerike menighet. Rent formelt var Lademoen kirke og menighet anneks til Bakklandet. Residerende kapellan i Bakklandet, Simon Emmanuel Jørgensen, hadde hovedansvar for Lademoen. Han ble i 1908 Lademoens første sokneprest da Lademoen endelig ble utskilt som eget soknekall fra Bakklandet.

Ordningen med menighetsråd ble innført i 1921, med gyldighet fra 1. januar 1922, etter vedtak i Stortinget. Helt siden opprettelsen i 1908 hadde Lademoen hatt et såkalt medhjelperkollegium. Etter gammel tradisjon ble det oppnevnt en eller flere medhjelpere, det vil si betroede menn i menigheten som ble oppnevnt som ulønnede hjelpere for presten eller prestene. I 1908 ble det oppnevnt fire menn som sammen med prestene dannet et medhjelperkollegium. Det ble i realiteten en forløper for menighetsrådet. I ”*Lademoen kirke 100 år*” sidene 29 til 30, er det redegjort for de tre første menighetsråd som ble valgt i

1922, 1924 og 1927. Senere har en rekke råd avløst hverandre. I de første periodene var det lite utskifting av personer. De samme ble stort sett valgt på nytt. Senere ble det større utskifting, særlig etter annen verdenskrig. Fra de første årene er det bevart lite dokumenter som viser menighetsrådets forhandlinger. Papirfloraen ble større i 1960-årene og deretter. På 2000-tallet ble det flere ganger drøftet å gå over til elektronisk innkalling og lagring av dokumenter uten at det skjedde. Elektronisk behandling blir nok ikke gjennomført før i 2012. I de første årene var det ingen rutiner for systematisk ordning og oppbevaring av menighetsrådets papirer. Papirene fra 1972 til 1996, som jeg har ordnet for Statsarkivether, er samlet fra ulike kott og lagerrom i kirkebygget hvor man hadde lagret de gamle papirene i kasser, esker og ulike arkivskap.

Siden undertegnede har tatt på seg å samle og ordne papirene etter år med et eller flere legg med omslag for hvert år, har det kanskje interesse å vite litt om meg. Jeg - Per Øverland – født 1930 i Oslo, er i skrivende stund leder av Lademoen menighetsråd og har tilhørt menigheten siden 1966. I Oslo vokste jeg opp på Torshov. Jeg ble døpt i Torshov menighet, i det ombygde varietelokalet ”Afrika”, også kalt Nordre teater, i Holst gate 1 og 3 der også Lilleborg småkirkemenighet holdt til. Jeg ble døpt av pastor Gunnar Olmert som var liberal teolog og hadde begynt i Torshov menighet uten å få kollas fra biskopen. Biskopen mente at han var for kritisk til noen av kirkens læresetninger til å få biskopens godkjennelse. Senere har jeg oppdaget at pastor Olmert hadde en fortid på Lademoen. Da han var personell kapellan hos sokneprest Borgen i Bakklandet, var han i 1903 også sekretær for Lademoen Ynglingeforening. Se Per Øverland, *Ynglingen på Lademoen*, Trondheim 2001 side 17. Da het han Gunnar Olsen, men tok Olmert som etternavn senere. Selv var jeg aktiv i Lilleborg småkirkemenighet i søndagsskolen, som speiderleder og som medlem av Vennely kristelige ungdomsforening i mange år. Jeg studerte teologi ved Det teologiske menighetsfakultet 1949-958 og ble ordinert til prest av biskop Johannes Smemo 1. oktober 1958. I 1960 fikk jeg graden STM, Master of Sacred Theology, ved Union Theological seminary i New York City. Jeg arbeidet som skoleungdomsprest og studentprest i Oslo og Trondheim til jeg i 1964 begynte å undervise ved Religionsvitenskapelig institutt. Der var jeg lærer helt til 2010. Siden min familie og jeg flyttet til Lademoen i 1966 har jeg vært aktiv i menighetslivet i Lademoen kirke. I menighetsrådet har jeg vært medlem i mange perioder og i mange år som leder av rådet.

I lang tid etter 1908 hadde ikke Lademoen menighet eget kontor. Prestekontoret var i sokneprestboligen i Innherredsveien 102, Catrinelyst, og senere i nr. 100. Innherredsveien 100 ble bygd som bolig for residerende kapellan da Paul Sæbø hadde denne stillingen. Han ble boende der som sokneprest og hadde kontor der. Det var først i 1974 kontorer ble innredet i

søndre tverrskip i selve kirkebygget. Helt fra 1908 har Lademoen hatt residerende kapellan. Flere verv ble lagt til denne stillingen. Lenge var res. kap. redaktør av menighetsbladet som begynte å komme i 1918. Også sekretærarbeid for menighetsrådet lå i perioder på den residerende kapellanen. Etter hvert ble det behov for betjening på prestekontoret, som en begynte å kalle menighetskontoret. Til en begynnelse ble noe kontorarbeid lagt til klokkeren, senere finansierte klokkerlønnen kontorhjelpe. Frivillige fungerte som kokkere. I de senere år har kontorleder vært sekretær for menighetsrådet.

Arbeidet i kirken har alltid vært en blanding av tjenester utført av frivillige eller lønnede personer. Slik har det vært helt fra Oldkirken til nå. Slik har det altså vært gjennom to tusen år. Helt fra begynnelsen av hadde menighetene ulike oppgaver som skulle utføres. Oppgavene kan kanskje enklest deles i administrative, pedagogiske, religiøse og sosiale. a) Administrasjonen ble utført av forstandere som stod for gudstjenestene og ordningen av menighetsarbeidet. Det var lenge ulønnede oppgaver som ble utført av personer valgt av menighetene. b) De pedagogiske oppgavene gjaldt opplæring av dem som skulle døpes. Etter hvert som dåp av barn ble vanlig, måtte barna få opplæring i kristen tro og moral når de vokste opp og særlig i forbindelse med deres første altergang. Lærere er nevnt allerede i Det nye testamentet (NT). c) De religiøse tjenestene dreide seg først og fremst om forkynnelse i gudstjenestene og utførelse av de kirkelige oppgaver som dåp, nattverd, brudevielse og begravelse. I begynnelsen ble dette utført av valgte forstandere eller ”de eldste”, som de gjerne ble kalt. Den eldste het på gresk presbyteros, som ble til ordet prest. d) Sosiale tjenester så som stell av syke, fattige, folk i fengsel og andre nødlidende, ble snart en viktig oppgave for menigheten. Disse oppgavene ble kalt diakoni og tjenerne ble kalt diakoner. En av de første diakoner, Stefanus, ble den første martyr og er nevnt i NT. Folk som ivaretok de pedagogiske, religiøse og diakonale oppgavene ble snart heltidengasjert og fikk godtgjøring eller lønn.

Etter hvert fikk prestestanden en dominerende stilling. Lenge var de menn. Den hadde mange grader som en mann steg opp gjennom etter utdanning og erfaring. Det vil føre for langt her å følge denne to tusenårige historien om tjenestenes utvikling. I nyere tid har kirken fått en rekke spesifiserte stillinger så som klokker, kirketjener, diakon, organist, kateket, kontorfullmektig og mange andre som har sine egne instruksjoner og spesifiserte oppgaver. De frivillige og ulønnede tjenere er også mange. En egen gruppe er medlemmer av menighetsrådet. Andre fra menigheten står for menighetsbladet og deler det ut. Andre steller til kirkekaffe, møter og fester. Noen er medlemmer av ulike komiteer og arbeidsgrupper. Slik kunne vi fortsette. Det viktigste å holde fast ved er at arbeidet i kirken er et samarbeid mellom lønnede og frivillige krefter. Slik har det vært og slik vil det forbli. De som har skapt papirene fra Lademoen

menighetsråd er også av begge kategorier. De senere års papirer er i hovedsak forfattet av den betalte sekretæren i menighetsrådet eller det er dokumenter som hun har formidlet som saksdokumenter fra andre instanser. Likevel er mange av papirene forfattet av frivillige.